

TARJIMON TAYYORLASHDA VIRTUAL TA'LIM VOSITALARINING AHAMIYATI

Yusupova Yulduz Yunus qizi

UzDJTU, Tarjimonlik fakulteti 1-kurs talabasi,

yulduzyusupova494@gmail.com

Ilmiy rahbari: Abdulxakova Dilafruz Shamsiddinovna

Tayanch doktoranti,

O'zbekiston Davlat Jahon Tillari Universiteti

Toshkent, O'zbekiston

E-mail: abdulkhakovadilafroz@gmail.com

ORCID ID: 0009-0006-0237-6193

Annotatsiya: Ushbu maqolada tarjimon tayyorlash jarayonidagi virtual ta'lim vositalarining o'rni va ahamiyati yoritiladi. Bugungi raqamli davrda zamonaviy texnologiyalar, ayniqsa virtual ta'lim platformalari tarjimonlik ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda. Maqolada turli virtual vositalar, onlayn platformalar, tarjima simulyatorlari va interaktiv mashg'ulotlar orqali tarjimonlar qanday shakllanishi, ularning amaliy va nazariy bilimlarini mustahkamlashdagi roli tahlil qilinadi. Shuningdek, virtual vositalarning afzalliklari va mavjud muammolar ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: virtual ta'lim, tarjimon tayyorlash, tarjima simulyatori, raqamli texnologiyalar, amaliy tarjima, MOOC (ommaviy ochiq onlayn) kurslari, Scratch texnologiyasi, Tagcloud, Flipped classroom, AKT (axborot-kommunikatsiya texnologiyalar)

Аннотация: В данной статье рассматривается роль и значение виртуальных средств обучения в процессе подготовки переводчиков. В сегодняшнюю цифровую эпоху современные технологии, особенно виртуальные обучающие платформы, служат важным инструментом в развитии навыков перевода. В статье анализируется, как формируются переводчики с помощью различных виртуальных средств, онлайн-платформ, симуляторов перевода и интерактивного обучения, и их роль в укреплении практических и теоретических знаний. Также рассматриваются преимущества и существующие проблемы виртуальных средств.

Ключевые слова: : виртуальное образование, обучение переводчиков, симулятор перевода, цифровые технологии, практический перевод, курсы MOOC (массовые открытые онлайн-курсы), технология Scratch, облако тегов, перевернутый класс, ИКТ (информационно-коммуникационные технологии)

Abstract: This article discusses the role and importance of virtual learning tools in the process of translator training. In today's digital era, modern technologies, especially virtual learning platforms, are serving as an important tool in developing translation skills. The article analyzes how translators are formed through various virtual tools, online platforms, translation simulators and interactive training, and their role in strengthening practical and theoretical knowledge. It also examines the advantages and existing problems of virtual tools.

Key words: virtual education, translator training, translation simulator, digital technologies, practical translation, MOOC (massive open online) courses, Scratch technology, Tagcloud, Flipped classroom, ICT (information and communication technologies)

Zamonaviy axborot texnologiyalari taraqqiyoti ta'lim sohasida katta o'zgarishlarga olib keldi. Ayniqsa, til o'rganish va tarjimon tayyorlash sohalarida virtual ta'lim vositalarining roli sezilarli darajada ortib bormoqda. An'anaviy o'qitish uslublaridan farqli o'laroq, virtual vositalar orqali talabalar mustaqil, erkin va interaktiv tarzda o'rganish imkoniyatiga ega bo'lishmoqda. Bugungi kunda raqamli platformalardan foydalanish tarjimonlar tayyorlashda nafaqat qulaylik yaratadi, balki ularning amaliy ko'nikmalarini kuchaytirishda muhim vositaga aylanmoqda.

Virtual ta'lim vositalari deganda, internetga ulangan kompyuter yoki smartfon orqali foydalaniladigan turli dasturlar, platformalar va onlayn resurslar tushuniladi. Tarjimonlikda bunday vositalar nafaqat bilim olishga, balki bevosita tarjima qilish amaliyotini bajarishga yordam beradi. Shuningdek, virtual darslar, interaktiv mashg'ulotlar, onlayn simulyatsiyalar (masalan, sinxron tarjima holatlarini mashq qilish) ham tarjimonlik ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali hisoblanadi. Coursera, EdX, FutureLearn kabi platformalarda mavjud tarjimonlik kurslari talabalarga nazariy bilim bilan birga amaliy mashg'ulotlar ham taqdim etadi. Virtual vositalarning yana bir afzalligi – ular orqali real vaqt rejimida ishlash, tahlil qilish va xatolarni tezda tuzatish imkoniyati mavjud. Masalan, mashg'ulotda talabalar o'z tarjimasini yuborib, darhol baho olishi va tavsiyalar bilan tanishishi mumkin. Bu esa an'anaviy o'qitishda yetishmaydigan tezkorlik va samaradorlikni ta'minlaydi. Shu bilan birga, ayrim kamchiliklar ham mavjud. Jumladan, barcha talabalar ham texnik vositalardan to'liq foydalana olmaydi, yoki virtual o'qitishda tirik muloqot yetishmasligi sababli jonli tarjima tajribasi yetarli darajada shakllanmasligi mumkin. Shunday bo'lsa-da, bu vositalar hozirgi davr talablariga javob beradigan zamonaviy tarjimonlar tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Bu mavzudagi ayrim adabiyotlarga to'xtalsak, virtual ta'limning, shuningdek, umuman insonni tarbiyalashning asosiy maqsadi - insonning real dunyoda o'z

taqdirini, shu jumladan virtual tarkibiy qismini aniqlash va unga erishishdir [2]. Avvalo, ushbu kontsepsiyani tushunish va talqin qilishni chalkashtirib yuboradigan “virtual ta’lim” atamasining ikki tomonlama tushunilishini ta’kidlash kerak. Virtual ta’lim deganda nafaqat masofaviy telekommunikatsiya ta’limi, balki “ta’lim sub’ektlari va ob’ektlarining o’zaro ta’siri jarayoni va natijasi, ularni yaratish bilan birga, o’ziga xosligi ushbu ob’ektlar va sub’ektlar tomonidan aniq belgilanadi” [4]. Tasavvur qilish mumkinki, birinchi tushuncha virtual muhit tomonidan olib boriladigan “virtual ta’lim” ning tor ma’nosini o’z ichiga oladi. “Virtual ta’lim”ning ikkinchi tushunchasi keng ma’noda virtual maydon, o’zaro ta’sir sub’ektlarining o’zaro ta’sirini belgilovchi virtual ta’lim maydoni, tashuvchisi turli xil elektron va og’zaki, bosma aloqalar bo’lgan virtual ta’lim maydoni sifatida ta’riflanadi. Agar biz ta’limni ijtimoiy o’zaro ta’sir jarayoni deb hisoblasak, u virtual jarayon bo’ladi: “Agar bir yoki bir nechta o’zaro ta’sir qiluvchi ob’ektlar (talaba, o’qituvchi) faoliyatning o’zaro ta’siri sub’ektlari sifatida harakat qilsalar, u holda bu o’zaro ta’sir ularning virtual manbai bo’ladi. Bir xil sub’ektlarning ushbu o’zaro ta’sirdan oldingi holatidan farq qiladigan holat” [3]. Ya’ni, ta’lim jarayonini amalga oshirish virtual muhitni qayta qurishdir. Ammo, haqiqiy jamiyatdagi ta’lim haqiqiy institutning barqaror maqomiga ega bo’lganligi sababli, bizning vazifalarimiz faqat zamonaviy tadqiqotlarda ta’limni virtualizatsiya qilish deb ataladigan mavjud virtual jarayonni virtualizatsiya qilish tavsifini o’z ichiga oladi.

Tarjimonlarni tayyorlashda bugungi kunda zamonaviy metodlar bilan bir qatorda boshqa davlatlar tajribalarini o’rganish ham yaxshi samara bermoqda. Shu jumladan yurtimiz talabalari chet davlatlarga borib yangi tajriba va metodlarni o’rganib qaytishmoqda. Bugungi kunda bu sohaga katta e’tibor qaratilganligi sababli tobora rivojlanib bormoqda. Zamonaviy metodlar bo’lajak tarjimashunoslarda tarjima sohasini oson va samarali o’rganishga hamda yangiliklardan xabardor bo’lib zamon bilan hamnafas bo’lishga yordam bermoqda.

Zamonaviy bozorda professional xizmatlarning standartlari doimiy ravishda ortib bormoqda. Axborotkommunikatsiya texnologiyalari azaldan tarjima jarayonining ajralmas qismiga aylangan va bu jihatni e'tiborda qoldirish uchun talabalarning bilim olish jarayoniga bir qator yangiliklarni joriy etish zarur. Bugungi kunda chet tilini o'rgatish uchun ko'plab texnologiyalar mavjud. Bular ta'lim Internet resurslari, MOOC, Moodle, scratch, tagcloud, flipped classroom texnologiyalari (*Jadval 1*) va hokazo. Biroq, ularning har biri aniq faqat ma'lum vazifalarni berishi mumkin, lekin maqsadga erishtira olmaydi. Faqatgina ular birgalikda bu muammoning yechimini taklif qila oladilar [6].

Jadval 1. MOOC, Scratch va Tagcloud texnologiyalarining tarjima kompetentsiyalarini rivojlantirishdagi roli

MOOC - bu ommaviy ochiq onlayn kurs. U video ma'ruzalar, taqdimotlar, baholash topshiriqlari va testlarni o'z ichiga oladi. Ushbu texnologiya tarjimani notalash ko'nikmalarini rivojlantiradi; tarjima bo'yicha avtomatlashtirilgan qaror qabul qilish qobiliyati; hissiy-empatik kompetentsiyani rivojlantirish; aniq lug'atni tarjima qilish qobiliyati [1].
Scratch texnologiyasi - u yoki bu yo'nalishdagi talabalar uchun interaktiv hikoyalar yaratishi mumkin bo'lgan dasturlash muhiti. Ushbu texnologiyadan foydalanish talabalarning aqliy so'z boyligini, tezaurus hajmini (kvest o'yini, testlar, krossvordlar va boshqalar yordamida) kengaytirishga va qo'shimcha ma'lumotga ega bo'lishga (virtual ekskursiya yordamida) yordam beradi [7].
Tagcloud texnologiyasi - umumiy tarkibga hamma joyda va qulay talab bo'yicha tarmoqqa kirishni ta'minlashni talab qiladi. Bu talabaning istalgan vaqtda kerakli ma'lumotlarni qidirish qobiliyatini va AKT kompetentsiyasini rivojlantirishga yordam beradi [5].

Xulosa qilib aytganda, virtual ta'lim vositalari tarjimon tayyorlashda yangi imkoniyatlar eshigini ochmoqda. Ular yordamida nafaqat nazariy bilimlar, balki amaliy ko'nikmalar ham rivojlanadi. Bo'lajak tarjimonlar uchun raqamli platformalardan foydalanish zamon bilan hamnafas bo'lish, malakani oshirish va kasbiy raqobatbardoshlikni ta'minlash imkonini beradi. Shu sababli, tarjimonlik ta'limida virtual vositalardan samarali foydalanish bugungi kunning muhim masalalaridan biri bo'lib qolmoqda. Tarjima sohasiga bugungi kunda ehtiyoj avvalgiga nisbatan ortib bormoqda. Bu esa ushbu kasbning rivojlanib borishi va insonlarda bu kasbga nisbatan ehtiyoj ortayotganidan dalolat bermoqda. Bugungi kunga kelib, bu kasb zamonaviy kasblardan biri hisoblanadi. Tarjima sohasi tobora rivojlanayotganligi sababli biz zamon bilan hamnafas bo'lib yangi metod va tajribalar asosida bu sohani o'rganmoqdamiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Butenko V.A., Nikiforova O.A., Vlasova L.I., Ivankina L.I., Efstifeeva E. Yu., Gerasimchuk I.V., "Universitet jamoati sharoitida ta'lim". 1-son. M.: TPU nashriyoti, 2002-yil
2. Hamidov J.A., Murodova A.Y. (2023) Technology for development of professional and technical component of future engineers through virtual educational technology Atamuratov R.K.. The Computing Science and Technology International Journal, 4 May 2023, 87-90 pp
3. Hamidov J.A., To'raqulov O.X. Ilg'or pedagogik texnologiyalardan dars jarayonida. Uslubiy tavsiyanoma. – Jizzax, 2009. – 149 b
4. Hamidov J.A., Ximmataliyev D.O., Qodirov I.D., Ravshanov J.F., Xikmatullayeva D. "Jahon ta'lim tizimi" fanidan elektron darslik. Davlat patent idorasi guvohnomasi. – T., 2022 №DGU 18218.].

5. <https://trainstation.pro/stati/professionalnye-problemy-podgotovki-perevodchikov>
6. Komissarov V.N. Tarjima o`qitish metodlarining nazariy asoslari. M.: Rema, 1997. 111 b
7. Latyshev L.K., Provotorov V.I., Til universitetida tarjima tayyorlashning tarkibi va mazmuni. M. Kursk: NVITesaurus, 2001.135 p